



مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

## اصول الفقه (مباحث الفاظ)

مفاهیم - جایگاه دلالات

جلسه ۱۰۳

استاد نجارزاده

### خاتمه

### دلالت اقتضاء، تنبیه و اشاره

بحث از این دلالات، از دو جهت است: یکی از حیث موقعیت و جایگاه این دلالتها و این که اینها از کدام قسم دلالتها محسوب می‌شوند و دیگر از جهت حجیت آنها.

جهت اول: جایگاه دلالات سه‌گانه

برخی دلالتهای باقی‌مانده که اصطلاحاً نه داخل در مفهوم‌اند و نه داخل در منطوق، مثل آنجا که کلام به نحو دلالت التزامی بر لفظ مفرد یا معنای مفردی که صریحاً در منطوق ذکر نشده، دلالت کند. و مانند آنجا

که کلام بر معنایی که لازمه منطوق است دلالت دارد.

از این رو مناسب‌ترین اسم در چنین دلالتها آن است که نام دلالت سیاقیه بر آنها گذاشته شود. به این معنا که سیاق کلام بر معنایی مفرد یا مرکب یا لفظ مقدر دلالت کند و علما این دلالت را به سه قسم اقتضاء و تنبیه و اشاره تقسیم کرده‌اند.

#### ۱. دلالت اقتضاء

این نوع دلالتی است که دارای دو شرط است؛ اولاً: عُرفاً مقصود متکلم باشد و ثانیاً: صدق و صحت کلام

عقلاً و شرعاً و لغه و عادتاً متوقف به این دلالت باشد. مانند: «لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام» این جمله باید جمله‌ای را تقدیر گرفت: «الاحکام و الاثار الشرعیه».